

І.Д. Шкробанець, Н.І. Ковтюк (Чернівці)

ОСОБЛИВОСТІ ДИСПАНСЕРИЗАЦІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З НЕВРОЛОГІЧНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ

Департамент охорони здоров'я та цивільного захисту населення
Чернівецької обласної державної адміністрації
Буковинський державний медичний університет

Наведено результати аналізу медико-демографічних показників здоров'я дитячого населення та показників неврологічної захворюваності дітей у Чернівецькій області та її окремих районах. Показано значну роль неврологічних захворювань у формуванні хронічної патології та інвалідності у дітей. Підсумовано результати роботи спеціально створеного об'єднаного центру медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи і опорно-рухового апарату.

Ключові слова: дитяче населення, здоров'я, неврологічні захворювання, медико-соціальна реабілітація.

У сучасних умовах України спостерігається поглиблюються депопуляційні процеси зі зниженням рівня народжуваності, загостренням проблем перинатальної патології дітей і відповідним зростанням показників неврологічної захворюваності. Ці процеси визначають перспективи національного медико-демографічного розвитку, а також здоров'я нації в цілому [1]. Управлінські рішення в органах охорони здоров'я щодо поліпшення стану здоров'я дітей, профілактики та корекції неврологічних станів, як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, повинно базуватися на вірогідних висновках, отриманих у ході сучасного аналізу показників демографічної та медичної статистики, спеціальних наукових досліджень [4].

Враховуючи відносно високий рівень перинатальних уражень нервової системи та нервової патології дітей у Чернівецькій області, насамперед слід визначити «вузлові» процеси, які необхідно вирішити ще задовго до народження дитини, а також застосовувати їх при прийнятті управлінських рішень [2].

Мета роботи – провести аналіз стану здоров'я дітей із хронічною патологією нервової системи та встановити ефективність їх реабілітації в Чернівецькій області.

Матеріали та методи

Нами вивчено показники дитячої неврологічної захворюваності за даними офіційної статистики Чернівецької області, в тому числі стратифіковано на вікові групи 0–6 років і 7–14 років, за останні 5 років

[2], проаналізовано звіти та документи диспансеризації дитячих неврологів області та центру медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи. Статистичну обробку результатів проведено за стандартними методами варіаційної статистики та кореляційного аналізу з використанням пакету комп'ютерних програм Statistica 6.0 for Windows та QuattroPro 12.0 for Windows. Вірогідність різниці оцінено за критерієм Стьюдента ($p < 0,05$).

Результати дослідження та їх обговорення

У 2010 р. серед дитячого населення Чернівецької області (0–14 років) усього зареєстровано 245 698 випадків захворюваності (за 14 класами МКХ-10), у тому числі 181 596 випадків вперше в житті. Отже, за цими даними, первинна захворюваність становила 1201,3‰, загальна – 1625,3‰. Більшість (73,9%) первинних звернень з приводу захворювань припала на вперше виявлені хвороби. у віці до 6 років ця частка становила 83,7%, 7–14 років – 67,0%. Останній показник вказав на суттєву хронізацію перебігу хвороб вже у перші шкільні роки – вона зросла порівняно з дошкільним періодом удвічі. Стратифікований розподіл хвороб у вікових групах 0–6 років і 7–14 років мав такі відмінності: в структурі первинної захворюваності серед дітей віком 0–6 років вдвічі переважали хвороби крові й кровотворних органів, 7–11% становили деякі інфекційні та паразитарні хвороби, а також хвороби органу слуху, а серед 7–14-річних у структурі захворюваності виявлені

но вдвічі більше хвороб нервової системи. Це вказує, скоріше за все, про недостатню їх діагностику у попередньому віковому періоді [3], оскільки більше ніж у 80% дітей з цією патологією зафіксовано перинатальні ураження в анамнезі. з цих причин індекс «накопичення» і/або хронізації стосовно хвороб нервової системи і органів чуття серед дитячого населення віком 0–14 років становив 15,9, порівняно з хворобами системи кровообігу – 13,5.

Медико-соціальна значущість неврологічної патології визначається не тільки показниками захворюваності та смертності, але й тим, що у хворих з цією патологією у багатьох випадках збільшується рівень інвалідності серед населення, а їхнє життя, як правило, стає трагедією як для сім'ї, так і для суспільства в цілому. Це потребує невідкладної істотної корекції у роботі системи контролю профілактичної і лікувальної діяльності лікарів-педіатрів первинної ланки і вузьких фахівців – дитячих неврологів, як і доступності медичних послуг.

Просторовий аналіз вказує на нерівномірність розподілу показників неврологічної захворюваності (поширеності) (рис. 1) та диспансерного спостереження за дітьми з цією патологією по районах області. Низькі показники неврологічної захворюваності у Хотинському, Сторожинецькому, Путильському, Герцаївському районах потребують ретельного аналізу, зіставлення у стратифікованих вікових групах та із показниками дитячої неврологічної інвалідності. Так само потребують вивчення і високі показники у Кіцманському, Кельменецькому та Новоселицькому районах з метою виключення гіпердіагностики цього виду патології у дітей та для виявлення можливих причин і факторів ризику неврологічних уражень. Причому такий аналіз має включати і акушерські аспекти впливу, оскільки перинатальні причини неврологічних порушень є провідним фактором не тільки захворюваності, але й відставання в розвитку дітей, психологічних та когнітивних девіацій, функціональних та регуляторних відхилень у дитячому організмі.

Таким чином, на основі проведеного аналізу можна відмітити значну роль неврологічної патології дітей у формуванні інвалідності населення, акцентувати увагу на визначення ролі перинатальної патології [5]. Слід провести додатковий поглиблений аналіз причин різниці у показниках між прилеглими районами з однаковою демографічно-соціальною та природною структурою (в парах Хотинський – Заставнівський, Новоселицький – Герцаївський тощо).

Значний рівень дітей з хронічною неврологічною патологією є причиною формування дитячої інвалідності і відповідно потребує створення умов для їх реабілітації [5;6]. в області налічується близько 2500 дітей-інвалідів з хворобами нервової системи, з природженими аномаліями, розладами психіки та хворобами опорно-рухового апарату. Але якщо врахувати, що

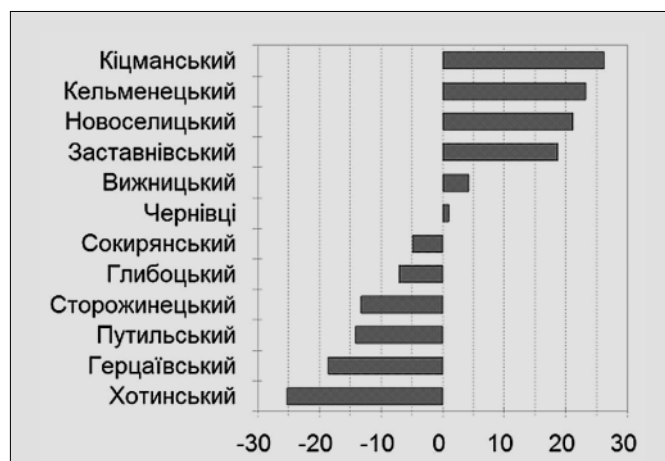

Рис. 1. Стандартизовані показники (відносно середньообласного рівня) поширеності (на 1000 дітей) неврологічних захворювань по районах Чернівецької області

реабілітаційного лікування потребують ще близько 70% дітей із хронічною патологією нервової системи (близько 8000 дітей), то виникає потреба у створенні спеціального центру для збереження та поліпшення здоров'я таких дітей. Враховуючи це, обласною державною адміністрацією реалізована ідея співпраці між центрами соціальної та медичної реабілітації дітей і створений Центр медико-соціальної реабілітації дітей органічними ураженнями нервової системи і опорно-рухового апарату з об'єднаними джерелами фінансування [4]. Клініка має відповідне приміщення, оснащене сучасним діагностичним і лікувальним обладнанням. Реабілітаційні заходи організовані відповідно до європейських і світових стандартів. Медична реабілітація передбачає медикаментозну терапію, підбрану на засадах доказової медицини, фізіотерапію, гідрокінезотерапію, спеціальну систему масажу, лікувальну хореографію та іпотерапію, нейроортопедичну корекцію тощо. Блок соціальної реабілітації включає різні види корекції – психологічну, педагогічну, логопедичну, сенсорну, а також трудотерапію та ранню профорієнтацію. з моменту створення центру в стаціонарі та в поліклінічному відділенні працюють лікарі (педіатр, невролог, психіатр, медичний психолог, ортопед) і педагоги (дефектологи, реабілітологи, логопеди, вчителі інформатики та музики, вихователі). Тут пройшли обстеження і проліковані понад 1600 дітей, серед яких 89,6% дітей з неврологічною патологією. У нозологічній структурі переважала затримка психомоторного та мовного розвитку, рухові порушення органічного генезу (парези, паралічі, вроджені вади розвитку), перинатальні стани (наслідки пологових травм, гіпоксії та асфіксії, гідроцефалія, дитячий церебральний параліч), наслідки інфекційно-запальних процесів (перенесені менінгіти та енцефаліти, мієліти та полірадікулоневрити, неврити та неспецифічні захворювання нервової системи),

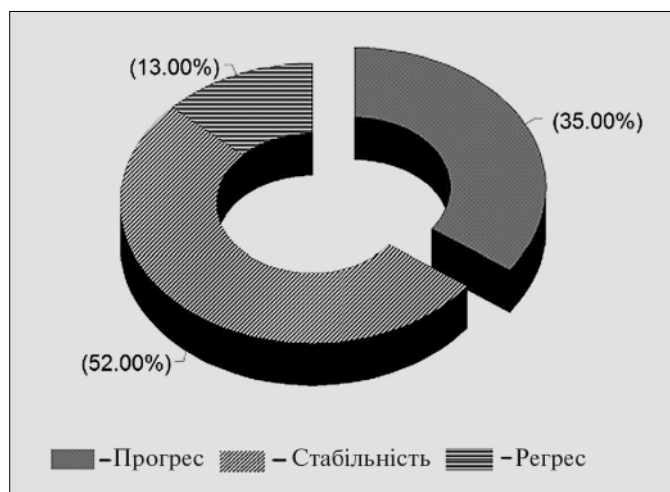

Рис. 2. Функціональні результати лікувально-реабілітаційних заходів у дітей з хронічною неврологічною патологією

спадково-дегенеративні хвороби, епілепсія тощо. Загальні результати реабілітації та лікування характеризуються досить високою ефективністю (рис. 2).

Водночас, існуючих потужностей центру недостатньо для повної медичної і соціальної реабілітації, тому існує потреба у створенні санаторного відділення на базі одного з нефункціонуючих нині дитячих санаторіїв. Це дасть змогу більш раціонально використовувати фінансові ресурси та сприяти продовженню реабіліта-

ції, ранній професійній орієнтації, здобуттю освіти та подальшому працевлаштуванню дітей з обмеженими можливостями.

Висновки

1. Неврологічна патологія у дітей характеризується високими показниками хронізації, що посилює її негативні медико-соціальні наслідки. Спостерігається недостатня діагностика неврологічних відхилень у дитячій популяції в стратифікованій віковій групі 0–6 років.
2. Існує потреба в невідкладному аналізі та вирішенні проблемних питань в організації діяльності дитячої неврологічної та педіатричної служб в окремих районах Чернівецької області.
3. Створення об'єднаного центру медичної та соціальної реабілітації є ефективним управлінським рішенням, що поліпшить діагностику, лікування та реабілітацію дітей з неврологічною патологією.

Перспективи подальших досліджень

На основі отриманих результатів у подальшому планується визначити фактори ризику, які приводять до формування неврологічної захворюваності, вивчити причини пізньої діагностики та розробити скринінгово-профілактичні заходи для даної патології.

Список літератури

1. Моїсеєнко Р. О. Проблеми дитячої інвалідності і смертності в Україні та шляхи їх зниження / Р. О. Моїсеєнко // Здоров'я жінчини. – 2009. – № 3 (39). – С. 13–17.
2. Основні показники діяльності педіатричної служби в Чернівецькій області (статистично-аналітичний довідник 2006–2008 рр.). – Чернівці : ЧОДА-ОДКЛ, 2009. – 307 с.
3. Шкробанець І. Д. Доцільність використання інструментальних методів дослідження нервової системи в дітей / І. Д. Шкробанець, С. Є. Фокіна, І. Б. Регульська // ПАГ. – 2008. – № 4. – С. 134–135.
4. Шкробанець І. Д. Стан та пріоритети розвитку галузі охорони здоров'я Чернівецької області / І. Д. Шкробанець // Соціально-медичні аспекти комплексної реабілітації дітей з обмеженими можливостями здоров'я : матер. конф., Чернівці, 23–24 квітня 2009. – Чернівці, 2009. – С. 13–14.
5. Wilson-Costello D. Improved survival rates with increased neurodevelopmental disability for extremely low birth weight infants in the 1990s / D. Wilson-Costello, H. Friedman, N. Minich // Pediatrics. – 2005. – Vol. 115, № 4. – p. 997–1003.
6. Whitehead M. Концепции и принципы равенства в вопросах охраны здоровья / M. Whitehead. – Копенгаген : ЕРБ ВОЗ, 1991. – 29 с.

Дата надходження рукопису до редакції: 13.05.2013 р.

Особенности диспансеризации и реабилитации детей с неврологической патологией

И.Д. Шкробанец, Н.И. Ковтюк (Черновцы)

Представлены результаты анализа медико-демографических показателей здоровья детского населения и показателей неврологической заболеваемости детей в Черновицкой области и отдельных ее районах. Показана значительная роль неврологических заболеваний в формировании хронической патологии и инвалидности у детей. Подитожены результаты работы специально созданного объединенного центра медико-социальной реабилитации детей с органическими поражениями нервной системы и опорно-двигательного аппарата.

Ключевые слова: детское население, здоровье, неврологические заболевания, медико-социальная реабилитация.

Peculiarities of dispenseryzation and rehabilitation of children with neurological pathology

I.D. Shkrobanets, N.I. Kovtyuk (Chernivtsi)

The results of analysis of medical and demographical indexes of children population health and indexes of neurological morbidity of children of the Chernivtsi region and its separate districts were presented. In forming chronic pathology and disability of children the considerable role belongs to neurological diseases. The results of work of specially created center of medical and social rehabilitation for children with neurological and locomotors disabilities were summarized.

Key words: children population, health, neurological diseases, medical and social rehabilitation.